

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІОРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Ректор Роман ПЕТРИШИН
« 3 » травня 2023 р.

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
для здобуття ступеня магістра
галузь знань – 01 Освіта/Педагогіка
спеціальність 013 «Початкова освіта»
ОПП «Початкова освіта»

Схвалено вченою радою факультету
педагогіки, психології та соціальної роботи

Протокол № 9 від «26» квітня 2023 р.

Голова ради

Тетяна ФЕДІРЧИК

Чернівці – 2023

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Згідно Правил прийому до Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, абітурієнти під час вступу для здобуття освітнього ступеня «Магістр» зі спеціальності 013 Початкова освіта проходять фахове випробування.

Метою фахового випробування є визначення рівня базових знань, умінь і навичок абітурієнтів з педагогіки та фахових методик початкової освіти, необхідних для продовження навчання на другому (магістерському) рівні вищої освіти.

Програма фахового випробування має комплексний характер та спрямована на перевірку рівня фундаментальної і фахової компетентності фахівця відповідно до вимог Професійного стандарту «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», його готовності до вирішення професійних завдань і науково-практичної діяльності.

У процесі вступного випробування перевірі підлягають:

- знання нових цілей навчання молодших школярів у процесі вивчення предметних методик в контексті модернізації початкової освіти;
- знання про сучасні методи, прийоми, засоби, інноваційні технології навчання і виховання молодших школярів;
- уміння знайомити учнів з основними поняттями, законами, властивостями і способами дій, що вивчаються в початковому курсі предметних методик за змістовими лініями Державного стандарту початкової загальної освіти та навчити молодших школярів використовувати їх на практиці;
- уміння формувати систему знань, умінь і навичок у різних курсах предметних методик відповідно до результатів навчання за змістовими лініями Державного стандарту початкової загальної освіти;
- уміння організовувати освітній процес у початковій школі в умовах здоров'язбереження молодших школярів;
- знання і вміння організації виховної роботи на уроках та в позаурочній діяльності в початковій школі;
- знання та вміння про вимоги до усного і писемного мовлення молодших школярів та критерії оцінювання їх знань, умінь і навичок учнів за різними навчальними предметами початкової школи;
- уміння формулювати освітні цілі з кожного предмета початкової школи, досягати й оптимально переосмислювати їх під час навчання;
- уміння аналізувати основний методичний апарат підручників та розширювати його завданнями, спрямованими на розвиток логічного мислення, у тестовій формі, диференційованих, на вибір і самооцінку тощо;

- уміння аналізувати методичні посібники з метою виявлення їх доцільності та відповідності рівню засвоєння обов'язкових знань та вмінь школярів;
- уміння здійснювати розвиток розумових здібностей учнів на уроках та в позаурочній діяльності;
- уміння оцінювати результати діяльності учнів у відповідності з критеріями навчальних досягнень молодших школярів.

З кожного розділу до програми іспиту складено тестові завдання закритого типу (на вибір правильної відповіді із запропонованих).

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

ПЕДАГОГІКА

Загальні основи педагогіки та історія її розвитку. Поняття про педагогіку як науку. Основні етапи розвитку педагогіки. Предмет і завдання педагогіки. Основні категорії педагогіки. Система педагогічних наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Методологія педагогіки. Основні рівні методологічного підходу. Сутність та основні види наукових досліджень. Особливості педагогічних досліджень, їх завдання та можливості. Методи педагогічних досліджень: сутність та види.

Процес розвитку особистості. Роль спадковості у людському розвитку. Проблема успадкування спеціальних задатків, інтелектуальних і моральних якостей. Вплив середовища на розвиток особистості. Роль виховання у розвитку людини і формуванні її особистості. Рушійні сили розвитку. Фактори, зумовлюючі протікання та результати розвитку. Активна діяльність особистості як фактор її розвитку. Зарубіжні теорії розвитку особистості (біологічний напрям; соціологічний напрям; біосоціальний напрям, інші). Історичні передумови розуміння педагогічного процесу як цілісного процесу. Актуальні проблеми педагогічного процесу (освітнього, навчально-виховного), його теоретичне обґрунтування в науковій педагогічній літературі. Загальні теоретичні основи педагогічного процесу, його розуміння цілісності в широкому і вузькому сенсі, рушійні сили. Спільність та специфіка навчання і виховання в освітньому процесі. Основні властивості педагогічного процесу, його система (мета, завдання, зміст, діяльність, результат), закономірності – об'єктивні; суб'єктивні та принципи.

Етапи цілісного педагогічного процесу. Роль вчителя у їх реалізації.

Основна література до курсу:

1. Веретенко Т. Г. Загальна педагогіка. – К.: ВД “Професіонал”, 2004. – 128 с.
2. Волкова Н. П. Педагогіка: Посібник. – К., 2008. – 432 с.
3. Дубасенюк О. А. Практикум з педагогіки. – К., 2007. – 464 с.
4. Зайченко І.В. Педагогіка. Підручник. 3-тє видання, перероблене та доповнене. Київ. Видавництво Ліра-К, 2016. 608 с.
5. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка: Підручник. - К.: Знання-Прес, 2008. – 379 с.
6. Мазоха Д. С., Опанасенко Н. І. Педагогіка: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 232 с.
7. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка. – К., 2008. – 450 с.
8. Педагогіка / За ред. М. Ярмаченка, – К., 2006. – 356 с.
9. Фіцула М. М. Педагогіка: навчальний посібник. 3-є вид, випр. і доп. – К.: «Академія», 2009. – 560 с.

Теорія виховання. Сутність процесу виховання. Виховання як процес цілеспрямованого формування особистості. Компоненти вихованого процесу:

мета, завдання, зміст, методи, форми, засоби. Особливості виховного процесу. Структура виховного процесу. Основні підходи у вихованні.

Виховання та самовиховання. Умови успішної організації самовиховання учнів. Етапи роботи з організації процесу самовиховання. Прийоми самовиховання. Поняття про перевиховання. Структура перевиховання. Критерії вихованості.

Основні закономірності процесу виховання, сутність поняття «принципи виховання» та характеристика класичних принципів виховання. Принципи виховання у концепції національного виховання та концепції національно-патріотичного виховання.

Педагогічна діагностика. Діагностичний підхід у вихованні. Види педагогічної діагностики у виховному процесі. Завдання, функції та вимоги успішного діагностування у виховному процесі. Методи діагностування виховного процесу.

План виховної роботи й основні вимоги до нього. Форми планування виховної роботи.

Поняття про методи виховання. Різні підходи до класифікації методів виховання. Характеристика основних груп методів виховання: а) методи формування свідомості особистості; б) методи організації діяльності; в) методи стимулювання, г) методи контролю та аналізу результатів виховної діяльності. Система засобів виховання. Взаємозв'язок методів і засобів виховання.

Сутність поняття «форма організації виховного процесу». Функції форм виховної роботи. Підходи до класифікації організаційних форм виховного процесу. Умови успішного здійснення індивідуальної виховної роботи з учнями. Масові та групові виховні заходи як форми організації виховного процесу. Позакласна і позашкільна форми виховної роботи, їх взаємозв'язок.

Виховний захід як основна форма організації виховної роботи з молодшими школярами. Специфічні особливості і сутність виховного заходу. Методика підготовки і проведення виховного заходу у початковій школі. Умови, які сприяють ефективності підготовки і проведення виховного заходу.

Сутність, завдання та шляхи розумового виховання. Основні компоненти розумового виховання: система знань, умінь, погляди на пізнання і свідомість людини. Основні форми та методи ефективної реалізації даного напрямку. Сутність та завдання трудового та естетичного виховання. Мета, зміст та форми роботи з трудового та естетичного виховання в сучасній школі. Шляхи та засоби естетичного виховання.

Сутність поняття «фізичне виховання» та «фізична культура», «екологічне виховання», «екологічна культура». Основні принципи екологічного виховання та зміст роботи по вихованню фізичної культури учнів. Основні форми, методи, засоби фізичного виховання та загартування здоров'я школярів.

Мета, завдання, зміст, форми та методи роботи з економічного виховання школярів. Забезпечення умов для економічного виховання.

Сутність поняття громадянське виховання, його мета і завдання. Принципи та підходи виховання громадянина. Зміст, форми та основні шляхи реалізації громадянського виховання.

Взаємодія школи та сім'ї у вихованні дітей. Сім'я як соціально-педагогічне середовище. Родинне виховання. Народна педагогіка про виховання дітей у сім'ї. Форми і методи роботи вчителя з батьками учнів. Залучення батьків до виховної роботи. Чинники ефективності взаємодії вчителя з батьками учнів.

Виховуючий колектив як соціально-виховуюча система та його основні ознаки. Розвиток і становлення виховуючого колективу. Взаємодія педагогічного й учнівського колективів. Завдання, принципи та основний зміст діяльності громадських організацій в Україні. Засоби масової інформації як складова частина засобів виховного впливу. Методика використання звукових засобів та екранних засобів у виховній роботі.

Види дитячого колективу. Виховні функції учнівського колективу (організаційна, виховна, стимулююча). Стадії розвитку колективу. Закони життя колективу. Педагогічне керівництво процесом формування колективу. Особливості саморозвитку особистості в колективі.

Функції класного керівника. Напрямки і форми роботи класного керівника. Робота класного керівника з вивчення учнів та організації виховної роботи. Робота класного керівника з організації та проведення позакласної виховної роботи.

Поширення серед учнів шкідливих звичок. Методика формування несприятливості до аморальних явищ побутового оточення. Педагогічна занедбаність: суть, стадії та їх ознаки. Причини педагогічної занедбаності: помилки та недоліки виховання в сім'ї; недоліки навчально-виховної роботи в школі; негативний вплив на дітей побутового оточення. Методика профілактики подолання педагогічної занедбаності школярів.

Особистісно-орієнтоване виховання – нова освітня філософія. Особистість у духовно-ціннісному контексті. Виховна позиція – розуміння дитини, визнання дитини, прийняття дитини.

Основна література до курсу:

1. Бех І.Д. Виховання особистості: Підручник. – К.: Либідь, 2008. – 848 с.
2. Зайченко І.В. Педагогіка: підручник / І. В. Зайченко. – 3-тє видання, перероблене та доповнене – К.: Видавництво Ліра – К, 2016. – 608 с.
3. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання: Навч. посіб. – 2-е вид., доповн. і переробл. – К.: Вища школа, 2005. – 343 с.
4. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді // Додаток до наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 р. № 641 URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/47154/
5. Лозова В.І., Трочко Г.В. Теоретичні основи виховання і навчання: Навчальний посібник / Харк. держ. пед.ун-т ім.Г.С.Сковороди. – 2-вид., випр. і доп. – Харків: «ОВС», 2002. – 400с.

6. Матвієнко О.В. Виховання молодших школярів: теорія і технологія. – К.: ВД «Стилос», 2006. – 543 с.
7. Марків В. М. Теорія виховання: навчально-методичний посібник / Володимир Миколайович Марків. – Кривий Ріг: КПІ, 2015. – 241 с.
8. Омеляненко В.Л., Кузьмінський А.І. Теорія і методика виховання: Навч. посіб. – К.: Знання, 2008. – 415 с. (Навчально-методичний комплекс з педагогіки).
9. Савченко О. Я. Виховний потенціал початкової освіти: посібник для вчителів і методистів початкового навчання / О. Я. Савченко. – К.: Богданова А. М., 2009. – 226 с.
10. Трухін І.О., Шпак О.Т. Основи шкільного виховання: Навчальний посібник. – Київ: «Центр навчальної літератури», 2004. – 368 с.
11. Ярошук Л. Теорія та методика виховання: навч. посіб. Бердянск, 2019. 400с.

Дидактика. Дидактика як теорія освіти і навчання. Об'єкт і предмет дидактики. Функції дидактики. Завдання дидактики. Історія становлення та розвитку дидактики.

Основні категорії дидактики: освіта, зміст освіти, знання, уміння, навички, навчання, наuczіння, учіння, закономірності навчання, принципи навчання, методи навчання, форми організації навчання, моніторинг якості навчання, технологія навчання.

Система дидактичних дисциплін: загальна дидактика, вікова дидактика, галузева дидактика, часткові дидактики.

Зв'язки дидактики з іншими науками.

Українська народна дидактика, її мета, завдання та зміст.

Сутність процесу навчання

Поняття процесу навчання. Навчання як вид пізнавальної діяльності людини: загальна закономірність пізнання об'єктивної дійсності, спільне та відмінне в науковому та навчальному пізнанні, рушійні сили процесу навчання.

Функції процесу навчання: освітня, розвивальна, виховна, функція самовдосконалення особистості.

Структура процесу навчання: наuczіння, учіння; цільовий, стимуляційно-мотиваційний, змістовий, операційно-діяльнісний (методичний, процесуальний), контрольно-регулювальний, оцінно-результативний компоненти.

Діяльність вчителя в процесі навчання: планування, організація та здійснення навчальної діяльності, стимулювання активності учнів, контроль за навчальним процесом та його регулювання, аналіз результатів діяльності, внесення коректив.

Навчально-пізнавальна діяльність учнів: під керівництвом учителя, самостійна. Психолого-педагогічні основи процесу засвоєння учнями знань, умінь, навичок.

Оптимізація та інтенсифікація процесу навчання.

Зміст освіти

Поняття змісту освіти. Компоненти змісту освіти: знання про природу, суспільство, мислення, техніку, способи діяльності; досвід здійснення відомих способів діяльності (уміння та навички особистості); досвід творчої діяльності; досвід ціннісного ставлення до довколишнього світу.

Історичний характер змісту освіти. Теорії формування змісту освіти: формальної освіти, матеріальної освіти, проблемно-комплексного навчання.

Сучасні вимоги до відбору змісту освіти. Оновлення змісту освіти в умовах реформування школи.

Державний стандарт початкової загальної освіти як складова змісту загальної середньої освіти. Нормативні документи змісту освіти: типові освітні програми, навчальний план (базовий, типовий, робочий), навчальні програми, підручники і навчальні посібники.

Закономірності й принципи навчання

Закони дидактики як вищий рівень узагальнення залежності між явищами процесу навчання.

Поняття закономірностей педагогічного процесу. Загальні закономірності навчання. Часткові (конкретні) закономірності навчання: дидактичні (змістовно-процесуальні), психологічні, організаційні тощо.

Поняття принципів навчання. Різні підходи до класифікації принципів навчання. Правила навчання.

Характеристика традиційних принципів навчання: спрямованості навчання на вирішення завдань освіти, розвитку і виховання; науковості навчання; систематичності й послідовності навчання; доступності навчання; зв'язку теорії з практикою; свідомості й активності учнів; наочності в навчанні; міцності засвоєння знань, умінь і навичок; індивідуального підходу до учнів; емоційності навчання.

Характеристика принципів навчання в Новій українській школі.

Взаємозв'язок принципів навчання.

Методи навчання

Поняття методів навчання. Діалектика взаємозв'язку методів з іншими компонентами процесу навчання. Функції методів навчання: стимуляційно-мотиваційна, навчальна, розвивальна, виховна, організаційна, контрольно-коригувальна. Прийом як складова частина методу і як самостійна дидактична категорія.

Класифікація методів навчання. Різні підходи до класифікації методів навчання: за джерелом знань, характером пізнавальної діяльності учнів, ступенем керівництва навчальною роботою, дидактичною метою, зовнішньою формою прояву та внутрішньою сутністю, на основі цілісного діяльнісного підходу до процесу навчання; бінарні класифікації методів навчання.

Методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності: словесні, наочні, практичні; індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні, методи аналогії, порівняння; пояснювально-ілюстративні, репродуктивні,

проблемного викладу, частково-пошукові, дослідницькі; методи роботи під керівництвом вчителя, методи самостійної роботи учнів.

Методи стимулювання навчальної діяльності учнів: пізнавальні ігри, навчальні дискусії, роз'яснення значущості навчання, висування навчальних вимог, заохочення й осудження в учінні.

Методи контролю і самоконтролю у навчанні: усний, письмовий, графічний, практичний, тестовий, програмований контроль; взаємоконтроль, самоконтроль і самооцінка.

Критерії вибору і поєднання методів навчання: врахування загальної мети освіти і виховання, закономірностей і принципів навчання, особливостей навчального предмета, змісту навчального матеріалу, типу уроку, вікових особливостей учнів, рівня підготовки вчителя.

Поняття про засоби навчання. Характеристика засобів навчання, особливості їх застосування в навчальному процесі.

Форми навчання

Поняття форм навчання. Класифікація форм навчання за кількістю учнів, місцем навчання, часом проведення, дидактичною метою, ступенем складності, тривалістю навчання. Генезис систем навчання: індивідуальна, індивідуально-групова, групова, класно-урочна, белл-ланкастерська, мангеймська, дальтон-план, бригадно-лабораторна, «колективний спосіб навчання», план Трампа. Характеристика класно-урочної системи навчання в сучасній загальноосвітньої школі.

Урок як провідна форма навчання. Вимоги до уроку: загальні, дидактичні, виховні, розвивальні, санітарно-гігієнічні.

Типи і структура уроків: урок засвоєння нових знань; урок формування вмінь і навичок; урок застосування знань, умінь і навичок; урок узагальнення і систематизації знань, урок перевірки, оцінювання та корекції знань, умінь і навичок; комбінований урок. Інтегровані уроки в початковій школі.

Нестандартні уроки: театралізовані, з різновіковим складом, уроки-ділові та рольові ігри, уроки-конференції, уроки-змагання, уроки-диспути, уроки-пошуки, уроки-психотренінги тощо.

Організація навчальної діяльності учнів на уроці: фронтальна, групова, парна, індивідуальна робота.

Підготовка вчителя до уроку. Зміст попередньої і безпосередньої підготовки вчителя до уроку.

Позаурочні форми навчання: семінарські заняття, практикуми, факультативи, навчальні екскурсії, предметні гуртки, домашня навчальна робота, консультації.

Моніторинг навчальних досягнень учнів

Предмет і функції моніторингу навчальних досягнень учнів. Принципи моніторингу успішності навчання: індивідуальний характер, систематичність, різноманітність форм проведення, всебічність, об'єктивність, порівнянність, адекватність, прогностичність, гласність, диференційованість. Етапи здійснення моніторингу якості освіти. Складові

моніторингу навчальних досягнень: перевірка, оцінювання та облік успішності навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Перевірка знань, умінь та навичок учнів. Види перевірки: попередня, поточна, періодична (тематична), підсумкова (заключна). Форми перевірки: фронтальна, групова, індивідуальна, комбінована, самоконтроль; заліки та екзамени. Методи перевірки.

Тестування навчальних досягнень учнів. Класифікація тестів за структурою відповіді. Види тестів закритого і відкритого типів. Вимоги до змісту тестів: відповідність освітнім стандартам, предметна чистота, значимість, повнота, репрезентативність, системність, комплексність і збалансованість, варіативність. Особливості застосування тестів під час здійснення різних видів перевірки.

Оцінювання знань, умінь, навичок учнів. Поняття компетенції як результату засвоєння учнями змісту освіти. Характеристика основних груп компетенцій учнів. Критерії та норми оцінювання рівнів навчальних досягнень учнів за 12-бальною шкалою. Види оцінювання: формувальне, поточне, тематичне, підсумкове. Облік результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Технології навчання

Поняття технології навчання. Істотні ознаки технології навчання: цілеспрямованість, ефективність, алгоритмізація, оцінка результатів, відтворюваність, економічність.

Класифікація технологій навчання за дидактичною метою та шляхом її досягнення.

Сутність пояснювально-ілюстративного навчання.

Програмоване навчання.

Диференційоване навчання. Види диференціювання. Диференційоване навчання в умовах поділу учнів класу на групи. Групи учнів за навчальними можливостями.

Розвивальне навчання. Принципи розвивального навчання в дидактичній системі Л. В. Занкова. Теорія навчальної діяльності як наукове підґрунтя системи розвивального навчання Д. Б. Ельконіна – В. В. Давидова.

Особистісно орієнтоване навчання. Принцип суб'єктивності освіти як основа особистісно орієнтованого навчання. Характеристика особистісно орієнтованих ситуацій.

Проблемне навчання. Навчальна проблема. Класифікація навчальних проблем. Проблемна ситуація. Типи проблемних ситуацій. Послідовність етапів розв'язання навчальної проблеми. Рівні проблемного навчання.

Проектне навчання. Класифікація проектів за різними типологічними ознаками. Алгоритм роботи над проектом.

Основна література до курсу:

1. Березюк, О. С., Власенко, О. М. (2017). *Дидактика: теорія і практика. Навчально-методичний посібник для студентів гуманітарних факультетів*. Житомир: Вид-во ЖДУ імені І.Франка, 212 с.

2. Бібік, Н. М. (Ред.). (2018). *Нова українська школа: poradnik dla vchitelja*. Київ: ЛТД., 160 с.
3. Бондар, В. І. (2005). *Дидактика: підручник для студентів вищих навчальних закладів*. Київ: Либідь 264 с.
4. Державний стандарт початкової загальної освіти. Початкова освіта. (2018). URL: <https://cutt.ly/FIFSKSb>
5. Зайченко, І. В. (2008). *Педагогіка*. Київ, 528 с.
6. Коваль, Л. В. (2015). *Актуальні проблеми початкового навчання: дидактико-методичний аспект*. Бердянськ: Вид-во Ткачук О. В., 224 с.
7. Концепція Нової української школи (2016). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
8. Кузьмінський, А. І., Вовк, Л. П., Омеляненко, В. Л. (2006). *Педагогіка*. Київ: Знання, 418с.
9. Малафіїк, І. В. (2015). *Дидактика новітньої школи*. Навч. посіб. для студентів педагогічних спеціальностей. Київ: Слово. 630 с. <https://textbook.com.ua/pedagogika/1473451773>
10. Мойсеюк, Н. Є. (2007). *Педагогіка*. Київ, 608 с.
11. Нісімчук, А. С. (2012). *Інноваційні технології педагогічної освіти*. Луцьк: Твердиня., 478 с.
12. Прокопенко І.Ф. (2018). *Педагогічні технології в підготовці вчителів: навчальний посібник*. Харків: ХНПУ, 457 с.
13. Савченко, О. Я. (2012). *Дидактика початкової школи*. Київ: Грамота., 504 с.
14. Сікорський, П. І., Вітер, О. М. (2011). *Проблеми дидактичного структурування і генералізації навчального матеріалу*. Львів: ФОП Корпан Б.Л., 215 с.
15. Шиян, Р. Б., Савченко, О. Я. (Ред.). (2018). *Типові освітні програми для початкової школи*. Київ., 240 с.
16. Фіцула, М. М. (2009). *Педагогіка*. Київ: Академія, 560 с.
17. Чайка, В. М. (2011). *Основи дидактики*. навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. Київ: Академвидав, 240 с.

Управління в системі освіти

Управління як наука та вид діяльності.

Поняття «управління», «менеджмент», «керівництво»: сутність та особливості.

Історія розвитку управління як науки. Засновники теорії управління.

Сучасні підходи до управління (системний, процесний, ситуаційний).

Педагогічний менеджмент: сутність та особливості.

Школознавство як педагогічна наука.

Нормативні документи, що регламентують діяльність закладу загальної середньої освіти.

Органи управління освітою України.

Колегіальні органи управління закладом загальної середньої освіти (загальні збори-конференція, рада школи, педагогічна рада, нарада при директорові).

Суб'єкти та об'єкти управління школою.

Адміністрація закладу загальної середньої освіти: склад та посадові обов'язки.

Система взаємодії між суб'єктами та об'єктами управління у процесі керівництва школою.

Основні функції управління (аналіз, планування, організація, контроль, регулювання): їх сутність та мета.

Методи управління в закладі загальної середньої освіти.

Планування роботи школи: сутність та види планування роботи школи.

Методична робота в школі: сутність, напрями, мета, форми і методи.

Виявлення, вивчення й узагальнення передового педагогічного досвіду.

Атестація педагогічних працівників: сутність, процедура та умови проведення, кваліфікаційні категорії та педагогічні звання.

Внутрішкільний контроль: сутність, види, форми, методи та особливості їх проведення.

Основна література до курсу:

1. Бондар В.Т. Теорія і технологія управління процесом навчання в школі. – К., 2000. – 192 с.
2. Даниленко Л. Іноваційний освітній менеджмент. Навчальний посібник. – К.: Главник. 2006. – 144 с.
3. Демчук В.С. Основи освітнього менеджменту. – К.: Ленвіт, 2007. – 263 с.
4. Десятов Т.М., Коберник О.М., Тевлін Б.Л., Чепурна Н.М. Наука управління загальноосвітнім навчальним закладом. – Харків: Видав. гр. «Основа», 2004.
5. Карамушка Л.М. Психологія освітнього менеджменту: Навч. посібник. – К.:Либідь, 2004.
6. Крижко В.В. Теорія та практика менеджменту в освіті: Навч. посібник. – Вид. 2-ге доопрацьоване. - К.: Освіта України, 2005.
7. Мармаза О.І. Менеджмент в освіті: дорожня карта керівника. – Х.: Видав. група «Основа», 2007. – 448 с. – (Серія «Адміністратору школи»)
8. Освітній менеджмент: Навчальний посібник /За ред. Л.І. Даниленко, Л.М. Карамушки. – К.: Шкільний світ, 2003.
9. Павлютенков Є.М., Крижко В.В. Основи управління школою. – Харків: Вид. група «Основа», 2006.
10. Управління навчальним закладом: Навч.-метод. посібник. У 2 ч. 4.1. Абетка менеджера освіти / В.В. Григораш, О.М. Касьянова, О.І. Мармаза та ін. – Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2004.
11. Федірчик Т., Нікула Н. Управління в системі загальної середньої освіти: навчально-методичний посібник. Чернівці: Книги XXI, 2019. 240 с.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ (УКРАЇНСЬКА МОВА)

Предмет, мета і завдання курсу «Методика навчання української мови». Наукові основи методики початкового навчання української мови, зв'язок її з іншими науками та педагогічною практикою; раціональне поєднання методів та прийомів у методиці викладання української мови. Методи дослідження у методиці рідної мови. Особливості змісту та структури шкільного предмета «Українська мова» у початковій школі. Навчально-методичне забезпечення навчання української мови в початковій школі. Компетентнісний підхід до навчання української мови в початкових класах.

Методика навчання грамоти. Психолого-педагогічні і лінгвістичні засади методики навчання грамоти. Психофізіологічна характеристика процесів читання і письма. Прийоми звукового аналізу і синтезу, розвитку фонематичного слуху, різних способів читання й письма, звукового та звукобуквеного аналізу. Основні періоди та етапи навчання грамоти. Типи та структура уроків навчання грамоти, психолого-педагогічні вимоги до методики навчання письма. Особливості формування графічної навички письма у ліворуких першокласників.

Побудова процесу навчання грамоти за визначеними основними змістовими лініями Типових освітніх програм (за ред. Р. Шияна, О. Савченко). Принципи побудови підручників з навчання грамоти.

Методика розвитку мовлення учнів; наукові основи методики розвитку мовлення, рівні роботи з розвитку мовлення. Формування в учнів уявлення про мову і мовлення, діалогічне і монологічне мовлення, стилі мовлення. Загальні вимоги до усного і писемного мовлення згідно вимог Державного стандарту початкової загальної освіти. Лексикологія як лінгводидактична основа методики словникової роботи. Методика роботи над словосполученням та реченням. Формування уявлень про текст, типи текстів та його структура; засоби зв'язності тексту. Перекази, твори, методика їх проведення.

Методика вивчення мовної теорії. Наукові засади методики навчання української мови молодших школярів (лінгвістичні, психолого-педагогічні). Значення та завдання початкового курсу української мови відповідно до положень Державного стандарту початкової загальної освіти. Методи прийоми та засоби навчання української мови у початкових класах. Сучасні вимоги до уроків української мови. Типи, структура і методика проведення уроків української мови.

Мовний режим у школі. Оцінювання навчальних досягнень учнів з української мови.

Методика навчання елементів синтаксису, лексики, морфеміки і морфології. Методика роботи над синонімами, антонімами, омонімами та багатозначними словами. Пряме і переносне значення слова. Робота з фразеологічними одиницями. Морфемна будова слова. Типи та види словотворчих вправ. Морфемний розбір слів, зв'язок його зі звукобуквеним, орфографічним та словотворчим аналізом. Методика формування в учнів

орфографічних дій і навичок. Зміст і послідовність навчання фонетики та графіки в початковій школі. Види вправ з фонетики.

Лінгвістичні засади методики вивчення частин мови у початкових класах їх лексико-граматичними ознаками. Морфологічний розбір, методика проведення повного і часткового морфологічного розбору (усного і письмового). Система опрацювання основних частин мови (іменника, прикметника, дієслова). Методика вивчення займенника, прислівника числівника. Методика ознайомлення зі службовими словами.

Роль і місце синтаксису в граматичному курсі української мови. Методика розкриття синтаксичних понять. Словосполучення, речення. Види вправ на розвиток уміння виділяти словосполучення з речень. Однорідні члени речення. Види вправ з синтаксису і пунктуації. Труднощі у засвоєнні елементів синтаксису і пунктуації.

Аналіз лінгвістичної природи орфограм. Опора методики навчання орфографії на принципи українського правопису. Дидактичні умови успішного засвоєння орфографії. Види орфографічних вправ, їхнє значення у формуванні правописних навичок школярів. Диктанти. Методика їх проведення. Основні типи орфографічних помилок учнів на різних етапах навчання. Індивідуальний підхід до учнів у навчанні орфографії. Позакласна робота з української мови.

Основна література до курсу:

1. Вашуленко М.С. Українська мова і мовлення у початковій школі. Методичний посібник для вчителів. – К., 2018, 400 с.
2. Вашуленко М.С, Дубовик С.Г. Українська мова і читання: підруч. для 2 класу для закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Київ: Видавничий дім «Освіта», 2019. 1 частина. Режим доступу: http://www.osvita-dim.com.ua/free/2_01_01.pdf 2 частина. Режим доступу: http://www.osvita-dim.com.ua/free/2_01_02.pdf
3. Державний стандарт початкової загальної освіти // Початкова школа. – 2018.
4. Деркач Н. Навчання грамоти. Навчально-методичний посібник для студентів, учителів. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2003. – 112 с.
5. Каніщенко А. П., Ткачук Г.О. та інші. Інтегрований курс. Українська мова з методикою навчання в початкових класах: підручник. – К.: Промінь, 2008.
6. Методика викладання української мови: Навчально-методичний посібник / Коваль Г.П., Деркач Н.І., Наумчук М.М. – Тернопіль, 2008.
7. Методика навчання української мови: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за наук. ред. М. С. Вашуленка. – К.: Літера ЛТД, 2010. – 364с.
8. Методичні рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 1-4 класів у Новій українській школі. 1 клас (наказ МОН № 924 від 20.08.2018р.) Режим доступу: https://rada.info/upload/users_files/06670569/807111345e98d3623d2d41918aaa47

- 12.pdf; 2 клас (наказ МОН № 1154 від 27.08.2019 р.) Режим доступу:https://rada.info/upload/users_files/06670569/a9cd808017bf6a7b60583a565a8bf8a1.pdf; 3-4 клас. (наказ МОН № 1146 від 16.09.2020 р.)
9. Навчання письма у сучасній початковій школі: навчальний посібник для вчителів початкових класів, викладачів і студентів вищих навчальних закладів I – IV рівнів акредитації / за ред. В.А.Трунової. – Х., 2017. – 464 с.
  10. Наумчук М.М. Сучасний урок української мови в початковій школі. (Методика і технологія навчання). – Тернопіль: Астон, 2005. – 352 с.
  11. Організація освітнього процесу в початковій школі: Методичні рекомендації. Орієнтовні календарно-тематичні плани. 3 клас. – Харків: Вид.-во «Ранок», 2020. – 144 с.
  12. Палійчук О. Методика каліграфічного письма: Навчальний посібник./Оксана Палійчук. – Чернівці: Букрек, 2010. – 344 с.
  13. Типові освітні програми для 1–2 класів НУШ // <https://bogdanivca.e-schools.info/pages/tipov-navchaln-programi-na-2018-2019-nr>
  14. Типові освітні програми для ЗЗСО 1-2, 3-4 клас керівництвом О.Я Савченко та Р.Шияна. – Ранок, 2020. - Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ (ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ)

Предмет, мета, завдання та основні поняття курсу «Методика навчання мовно-літературної освітньої галузі (літературне читання)». Наукові засади методики навчання літературного читання. Історія становлення методики навчання літературного читання.

Завдання читання як виду мовленнєвої діяльності. Читання як навчальний предмет і засіб навчання. Характеристика мовно-літературної освітньої галузі (літературне читання) Державного стандарту початкової загальної освіти. Особливості навчальної програми з літературного читання для 2-4 класів.

Літературознавчі та методичні основи формування техніки читання. Характеристика навички повноцінного читання. Прийоми роботи над правильністю і швидкістю читання. Вироблення навичок свідомого читання. Особливості роботи над формуванням навички виразного читання. Способи і види читання.

Психологічні особливості сприймання молодшими школярами художнього твору. Основні етапи роботи над художнім твором: особливості роботи на етапі первинного синтезу; специфіка роботи на етапі аналізу; особливості роботи на етапі вторинного синтезу.

Літературознавча пропедевтика як важливе завдання програми з літературного читання. Зміст літературознавчої пропедевтики у початковій школі. Види вправ літературознавчого спрямування.

Жанрова різноманітність творів у початковій школі. Загальна характеристика епічних творів, які вивчаються у початковій школі. Казка як літературний жанр, їх класифікація та особливості вивчення у початковій школі. Особливості роботи над байкою.

Загальна характеристика драматичних творів, які вивчаються у початковій школі. Тема, ідея та композиція драматичних творів. Особливості роботи над драматичними творами.

Роль поетичних творів у розвитку молодших школярів та їх типи. Специфіка роботи над поетичним твором у початковій школі. Робота над виражальними засобами поезій. Основні прийоми заучування віршів напам'ять. Декламація віршів.

Особливості роботи над науково-пізнавальними статтями і малюнками у початковій школі. Специфіка читання та аналізу науково-пізнавальних статей і малюнків.

Інтеграція медіатекстів у роботу з текстами. Створення медіапродукту з візуальними елементами. Літературний твір та створення коміксу на його основі

Види переказів літературного твору. Особливості навчання різним видам переказів. Специфіка роботи за малюнком до твору. Особливості та зміст узагальнюючої роботи над літературним твором.

Основні напрями словникової роботи. Місце словникової роботи у процесі опрацювання художнього твору. Типи та прийоми тлумачення невідомих слів на уроках літературного читання.

Сутність і функції міжпредметних зв'язків в освітньому процесі. Характеристика системи міжпредметних завдань на уроках літературного читання

Типи уроків класного читання та вимоги до них. Зміст та основні компоненти уроків класного читання. Підготовка вчителя до уроку. Організація самостійної роботи учнів на уроках літературного читання.

Позакласне читання як засіб літературного розвитку молодших школярів, його мета і завдання. Зв'язок класного читання з позакласним. Особливості формування читацької самостійності учнів початкової школи. Основні вимоги до знань і вмінь учнів з позакласного читання на кінець кожного навчального року. Особливості керівництва позакласним читанням молодших школярів. Специфіка роботи з дитячою книгою на підготовчому етапі. Матеріальне забезпечення уроків позакласного читання на підготовчому етапі.

Основні завдання початкового етапу формування читацької самостійності учнів початкової школи Типи уроків позакласного читання на даному етапі. Прийоми та види роботи на уроках позакласного читання початкового етапу.

Основні завдання основного етапу формування читацької самостійності учнів початкової школи. Типи уроків позакласного читання на даному етапі. Прийоми та види роботи на уроках позакласного читання основного етапу.

Бібліотечні уроки в системі уроків позакласного читання. Мета і завдання бібліотечних уроків у початкових класах. Тематика бібліотечних уроків для молодших школярів, методика їх проведення. Прийоми та види роботи на бібліотечних уроках.

Основна література до курсу:

1. Білявська Т. М. Методика навчання літературного читання: Навчально-методичний посібник. Миколаїв: СПД Румянцева, 2017. 109с.
2. Вашуленко М. С., Вашуленко О. В. Українська мова. Буквар: підр. для 1 кл. закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Ч.1, Ч.2. К.:Видавничий дім «Освіта», 2018. 112 с.:іл.
3. Вашуленко О.В. Українська мова та читання: підруч. для 2 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Ч.1, Ч.2. К.:Видавничий дім «Освіта»,2019. 144 с.:іл.
4. Вашуленко О.В. Українська мова та читання: підруч. для 3 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Ч.1, Ч.2. К.:Видавничий дім «Освіта», 2020. 160с.:іл.
5. Вашуленко О.В. Українська мова та читання: підруч. для 4 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Ч.1, Ч.2. К.:Видавничий дім «Освіта», 2021. 160с.:іл.
6. Геруля Г. Літературознавча компетентність – основа літературного розвитку школярів. Початкова школа. 2010. №3. С.7-10.
7. Качак Т. Дитяча література та методика навчання літературного читання. Методичні рекомендації. Івано-Франківськ, 2020. 62 с.
8. Коваль Г. П., Іванова Л. І., Суржик Т. Б. Методика читання: Навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2014. 280с.
9. Котик Т. М. Методика літературної освіти молодших школярів: опорні конспекти лекцій для студентів спеціальності «Початкова освіта». Івано-Франківськ, 2014. 73с.
- 10.Методика навчання літературного читання: навчальний посібник. Умань: ВПЦ «Візаві», 2017. 133с.
- 11.Наумчук М. М. Сучасний урок української мови в початковій школі (методика і технологія навчання). Тернопіль: Астон, 2002. 352с.
- 12.Ткачук Г. Читання-розгляд як системний метод формування культури читацької діяльності учня. Початкова школа. 2015. №9. С.7-10.
- 13.Шевченко С. Пояснювальне читання як головний метод педагогіки початкової школи. Початкова школа. 2014. №3. С.40-42.
- 14.Савченко О. Етапи опрацювання художніх творів на уроках читання. Початкова школа. 2005. №9. С.22-27.
- 15.Савченко О.Я. Система міжпредметних завдань на уроках літературного читання: методичний посібник. К.:КОНВІ ПРІНТ, 2020. 104с.
- 16.Старагіна І.П. Нова українська школа: методика формування умінь з медіаграмотності на заняттях з предметів мовно-літературної галузі в

- початковій школі. Навчально-методичний посібник. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2020. 58с.
- 17.Старагіна І.П. Нова українська школа: розвиток читацької компетентності в учнів початкової школи в системі інтегрованого навчання: навчально-методичний посібник. Харків: Соняшник, 2020. 176с.
- 18.Типові освітні програми для 1-4 класів НУШ. Електронний ресурс: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/1-2-dodatki.pdf>
- 1-2 клас. (за редакцією Шияна Р.Б.). Електронний ресурс:<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/1-2-dodatki.pdf>
- 3-4 клас (за редакцією Савченко О.Я.). Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2020/11/20/Savchenko.pdf>
- 3-4 клас (за редакцією Шияна Р.Б.). Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2020/11/20/Shiyana.pdf>

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ МАТЕМАТИЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

Предмет і задачі методики навчання математики. Методи наукових досліджень. Зв'язок методики навчання математики з іншими науками.

Завдання математики у початковій школі. Зміст і побудова початкового курсу математики. Наступність у навчанні математики: дошкільна освіта – початкова освіта – базова середня освіта.

Методи навчання математики, їх класифікація. Зв'язок методів навчання з метою, змістом, засобами та формами навчання. Умови вибору методів навчання. Особливості змісту навчального матеріалу, засобів та форм навчання математики.

Засоби навчання математики, їх призначення, особливості і методика використання. Підручник математики для початкової школи, особливості його змісту, побудови, оформлення. Прилади, моделі, таблиці технічні засоби навчання на уроках математики.

Урок математики в початковій школі, його типи. Система уроків. Вимоги до сучасного уроку математики. Особливості проведення уроків математики. Використання ігрових форм.

Підготовка учителя до уроку; ознайомлення з типовими освітніми програмами; складання календарно-тематичного планування; написання конспекту уроку. Методичний аналіз уроку.

Перевірка і оцінювання математичних компетентностей молодших школярів. Вимоги до ведення зошитів.

Методика вивчення основних змістовних ліній початкового курсу математики

Методика вивчення нумерації цілих невід'ємних чисел. Різні методичні підходи до формування поняття натурального числа і нуля.

Особливості дочислового періоду у вивченні математики.

Методика вивчення нумерації чисел у кожному центрі.

Методика вивчення арифметичних дій. Загальні питання методики формування обчислювальних навичок. Методика вивчення додавання та віднімання в межах 10; табличне додавання та віднімання чисел; письмове і усне додавання та віднімання багатоцифрових чисел; методика вивчення усного та письмового множення та ділення.

Методика навчання розв'язування задач. Функції задач у навчанні молодших школярів. Класифікація задач. Основні етапи роботи над задачею. Творча робота над задачею.

Методика розв'язування простих задач. Розвиток умінь розв'язувати складені задачі. Схема пошуку розв'язування стандартної задачі. Методика розв'язування задач із пропорційними величинами окремих видів. Арифметичні задачі підвищеної складності.

Методика вивчення величин. Загальні питання вивчення величин: величини, що вивчаються у початковому курсі математики, формування поняття величини, ознайомлення з одиницями вимірювання величин, приладами, алгоритмами перетворення одиниць вимірювання, діями над величинами. Методика вивчення довжини, маси та місткості, часу та швидкості, площі, мір вартості. Використання старовинних мір довжини, маси, площі під час вивчення математики.

Методика вивчення алгебраїчного матеріалу. Методика вивчення числових рівностей і нерівностей. Методика вивчення числових рівностей і нерівностей, що містять змінну. Методика вивчення рівнянь. Функціональна пропедевтика в початковій школі. Методика розв'язування задач складанням виразів або рівнянь.

Методика вивчення геометричного матеріалу. Методика вивчення геометричних фігур: точка, пряма лінія, відрізок; кути та їх види; різні види трикутників, чотирикутників тощо; коло і круг; геометричні тіла (куб, куля, циліндр та ін.). Навчання учнів найпростіших геометричних побудов. Розвиток просторових уявлень молодших школярів. Види задач геометричного змісту.

Методика ознайомлення з дробами. Формування в учнів наочних уявлень про дробі, порівняння дробів. Запис і читання частин. Знаходження частини числа. Задачі на знаходження частини числа та числа за його частиною.

Основна література до курсу:

1. Державний стандарт початкової загальної освіти // Початкова школа. – 2018.

2. Типові освітні програми для 1–2, 3–4 класів НУШ // <https://bogdanivca.e-schools.info/pages/tipov-navchaln-programi-na-2018-2019-nr>
3. Підручники з математики для початкової школи.
4. Палійчук О. М., Прокоп І.С. Методика навчання освітньої галузі «Математика» в початковій школі: навч.посібник. – Част. 1.– Чернівці: Чернівецький нац. у-т, 2017. – 224 с.
5. Стрілець С.І., Запорожченко Т.П. Методика навчання освітньої галузі «Математика». Навч.-метод. посібник / С. І. Стрілець, Т. П. Запорожченко. – Чернігів, 2014. – 188с.
6. Скворцова С.О., Онопрієнко О.В. Методика навчання математики: теорія і практика: Підручник для студентів [2-ге вид., допов. і переробл.]/ Л.М.Коваль, С.О.Скворцова. – Харків: ЧП «Принт-Лідер», 2019. – 414 с.
7. Богданович М. В. Методика викладання математики в початкових класах: навч. посіб. / М. В. Богданович, М. В. Козак, Я. А. Король. – [4-є вид., перероб. і доп.]. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2016. – 368 с.
8. Ковальова Н. В. Нові підходи до навчання математики в умовах Нової української школи // <https://vseosvita.ua/library/novi-pidhodi-do-navcanna-ta-vikladanna-matematiki-v-umovah-novoi-ukrainskoi-skoli-26069.html>
9. Скворцова С. О. Нова українська школа: методика навчання математики у 1–2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах інтегративного і компетентнісного підходів: навч.-метод. посіб. / Світлана Скворцова, Оксана Онопрієнко. – Харків : Вид-во «Ранок», 2019. – 352 с.
10. Скворцова С. О. Нова українська школа: методика навчання математики у 3–4 класах закладів загальної середньої освіти на засадах інтегративного і компетентнісного підходів: навч.-метод. посіб. / С. О. Скворцова, О. В. Онопрієнко. – Харків : Вид-во «Ранок», 2020. – 320 с.
11. Практикум з методики навчання освітньої галузі «Математика» у початковій школі для студентів спеціальності 013 Початкова освіта / укладач докт. філософ. у галузі освіти, доцент К. Б. Авраменко. – Миколаїв: СПД Румянцева, 2019. – 176 с.
http://dspace.mdu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/755/1/Авраменко_Практикум_з_методики_навчання_математики.pdf

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

Методика навчання природничої освітньої галузі – педагогічна наука. Зміст і завдання методики навчання природничої освітньої галузі. Методологічні основи викладання. Становлення природничих наук з найдавніших часів – до ХХ століття (описовий період розвитку природничих дисциплін). Розвиток природознавства як навчального предмета в ХХ столітті (природничо-науковий період). Особливості ознайомлення молодших школярів з навколишнім світом на сучасному етапі. Нові підходи до розробки змісту методики навчання природничої освітньої галузі. Міждисциплінарні зв'язки у методиці викладання природничої освітньої

галузі. Методи наукового дослідження методики навчання природничої освітньої галузі.

Вікові особливості взаємодії з навколишнім світом молодших школярів. Формування екологічної культури молодших школярів. Принципи відбору і структурування навчального матеріалу з природознавства в початковій школі.

Характеристика природничої освітньої галузі у змісті Державного стандарту. Аналіз змісту матеріалу з природничої освітньої галузі у чинних навчальних програмах та підручниках початкової школи. Особливості ознайомлення молодших школярів з нормативно базою, яка регулює природоохоронну діяльність в Україні.

Специфіка формування у молодших школярів природознавчої компетентності. Знання з природознавства. Методика організації засвоєння знань. Види пізнавальних завдань і методика роботи з ними.

Специфіка формування уявлень про предмети і явища природи. Особливості формування природничих понять. Методика формування природничих уявлень та понять.

Сучасна класифікація методів, що використовуються при вивченні природничої освітньої галузі. Словесні методи навчання природознавству. Методика роботи на уроці з наочними посібниками. Характеристика практичних методів навчання. Методика проведення дослідів. Робота з планом і картою. Спостереження як найефективніший метод пізнання природи. Новітні дослідження в галузі використання методів навчання природознавству. Вибір методів навчання природничої освітньої галузі.

Урок – основна форма організації навчання із засвоєння природничих знань. Вимоги до уроку. Типологія уроків та їх структурна композиція. Планування уроків. Методика етапу постановки цілей і завдань уроку. Методика етапу засвоєння нових знань, умінь і навичок. Осмислення у процесі засвоєння нових знань природничого характеру. Методика етапу систематизації, узагальнення засвоєних знань умінь і навичок. Організація і методика проведення предметних уроків та уроку-екскурсія. Методика проведення інтегрованих уроків з природознавства. Позаурочна і позакласна робота з природничої освітньої галузі. Схема аналізу уроку природничої освітньої галузі.

Засоби наочності у процесі навчання природничої освітньої галузі. Підручник як основний засіб навчання природничої освітньої галузі в початковій школі. Дидактичний матеріал природничого змісту в початковій школі. Засоби народної творчості навчання природничої освітньої галузі у. Ігри як засіб виховання екологічної культури молодших школярів. Матеріальна база навчання природничої освітньої галузі.

Контроль, його зміст та функції в контексті вивчення природничої освітньої галузі молодшими школярами. Види перевірки якості знань умінь та навичок учнів на уроках. Особливості формування оцінювання природничих знань молодших школярів.

Особливості ознайомлення з явищами природи учнів 6-річного віку. Аналіз змісту підручника «Я досліджую світ» (природнича освітня галузь) для 1-4 класів. Специфіка організації спостережень. Методика застосування у 1-4 класах методичного інструментарію. Особливості організації дослідної роботи з учнями 3-го класу. Специфіка побудови уроку для учнів 1-4 класів.

Особливості побудови матеріалу змістових ліній природничої освітньої галузі (за Типовими освітніми програмами за ред. Р.Шияна, О.Савченко).

Основна література до курсу:

1. Байбара Т.М. Методика навчання природознавства в початкових класах: навчальний посібник. К.: Веселка, 1998.334 с.
2. Біда О.А.Супутник природознавства. Природничо-екологічний тлумачний словник: Навч.посіб. для студ.вищ.навч.закл. та класоводів. К. 2003. 336с.
3. Височан Л.М. Методика викладання природознавства: курс лекцій. Навчально-методичний посібник для студентів ОКР «Бакалавр» галузі знань 0101 Педагогічна освіта напряму підготовки: 6.010102 Початкова освіта. Івано-Франківськ: НАІР, 2014. 170 с.
4. Державний стандарт початкової освіти навчання [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://nus.org.ua/news/uryad-opublikuvav-novyj-derzhstandartpochatkovoyi-osvity-dokument/>
5. Кукалець М.В. Методика викладання природознавства у початковій школі: навчальнометодичний посібник за модульно-рейтинговою системою навчання студентів спеціальності «Початкова освіта»: Навч. посібник. – Львів.: «Новий Світ-2000», 2020. – 223[1] с.
6. Лінник О. О. Методика викладання освітньої галузі «Людина і світ». Навчальний посібник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2010. 248 с.
7. Луцик Д.В., Стахів Л.Г. Методика викладання природознавства. Навчальний посібник (курс лекцій). – Дрогобич. – 2007. – 118с.
8. Методика викладання природознавства в початковій школі:навчальний посібник/ Укладач Н.І. Луцан. – 2-ге видання перер. І доп. – Івапно-Франківськ: Вид-во Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2012. – 204с.
9. Навчальні екскурсії для молодших школярів / упор. О.Кондрюк. К.: Шк.світ, 2007. 128с.
10. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczyia.html>
11. Пинзеник М.Методика викладання дисциплін природознавчого циклу : навчально-методичний посібник / О. М. Пинзеник ; Міністерство освіти і науки України, Мукачівський державний університет. - Київ: Кондор, 2018. - 118 с.
12. Стахів Л.Г., Колток Л.Б. Методика викладання природознавства: матеріали до практичних занять та самостійної роботи студентів/ Л.Г. Стахів, Л.Б. Колток.-Дрогобич, 2016.-120 с.

13. Шевчук К.Д., Бигар Г.П., Предик А.А. Методика навчання освітньої галузі «Природознавство» в початковій школі: контроль навчальних досягнень студентів : Навчальний посібник. Чернівці. 2012. 108с.
14. Шевчук К.Д., Іванчук М.Г. Методика викладання природознавства в початкових класах / Навчальний посібник. 2010. 170с.
15. Шевчук К.Д., Іванчук М.Г. Основи природознавства. 2006. 86с.
16. Шевчук К.Д. Методика навчання природничої освітньої галузі. Методичні рекомендації. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2021. 52 с.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ТА ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

Мета, завдання та предмет «Методики навчання громадянської та історичної освітньої галузі» (Державний стандарт початкової загальної освіти – 2018р.) у змісті професійної підготовки майбутніх фахівців початкової школи.

Місце громадянської та історичної освітньої галузі у структурі Державного стандарту початкової загальної освіти (2018р.). Особливості структури змістових ліній Типової освітньої програми інтегрованого курсу «Я досліджую світ» за О.Я.Савченко та Типової освітньої програми інтегрованого курсу «Я досліджую світ» за Р.Б. Шияном. Основні методи форми та засоби навчання й організації навчальної діяльності учнів молодшого шкільного віку у процесі вивчення курсу «Я досліджую світ» (1-4 класи).

Методика навчання змістової лінії «Людина» у структурі «Громадянської та історичної освітньої галузі».

Специфіка формування знань у молодших школярів про людину як особистість у процесі вивчення навчального предмета «Я досліджую світ», природні, соціокультурні виміри людського життя; формування усвідомленого переконання, що «Життя людини - найвища цінність», тому його треба берегти, цінувати; ознайомлення з основними методичними аспектами конструювання уроку з тем «Людське «Я», «Навчання як складова успіху людини. Вчимося вчитись», «Як досягти успіху» та ін.

Методика навчання змістової лінії «Людина серед людей» у структурі «Громадянської та історичної освітньої галузі»» (Державний стандарт початкової загальної освіти – 2018р.)

Методика роботи над усвідомленням учнями ролі зв'язків, які існують між людьми, значення рідні, друзів, приятелів, спільнот, з якими дитина себе ідентифікує, особливості формування сімейних цінностей; набуття досвіду громадянської поведінки та свідомого вибору норм і моделей поведінки; ознайомлення з основними методичними аспектами конструювання уроку з тем «Людина в сім'ї», «Моя сім'я, родина, рідня», «Я школяр. Мої права і обов'язки», «Людські чесноти», «Вчимося взаємодіяти» та ін.

Методика навчання змістової лінії «Моя шкільна та місцева громада» (Типова освітня програма за Р.Б.Шияном) у структурі «Громадянської та історичної освітньої галузі» (Державний стандарт початкової загальної освіти – 2018р.)

Методика формування пізнання шкільних і місцевих традицій: «Традиціями класу дорожу», «Традиції мого краю», ознайомлення з громадськими вчинками земляків «Ми гордимся своїми земляками», місцевих органів влади, адміністрації школи; набуття первинного досвіду громадянської дії «Чим я можу допомогти громаді свого села (міста)», вироблення вмінь висловлюватися та обстоювати свою думку, приймати рішення, організувати посильні для дітей молодшого шкільного віку громадські справи.

Методика навчання змістової лінії «Моя культурна спадщина» (Типова освітня програма за Р.Б.Шияном) у структурі «Громадянської та історичної освітньої галузі» (Державний стандарт початкової загальної освіти – 2018р.)

Методика формування розуміння значущості та різноманітності культурних надбань людства, умінь пізнавати минуле, усвідомити своє національне коріння, рідну за етнічним походженням культуру; ознайомлення з методичними аспектами організації дослідження місцевих пам'яток, пізнання традицій та минуле свого краю, Батьківщини через вивчення таких тем як «Історія моєї вулиці», «Визначні місця мого села, міста, краю», «Традиції і звичаї мого народу», «Моя бабуся майстриня вишивки. Що я знаю і можу розказати про її улюблену справу», «Що розповів нам цей малюнок, портрет», «Яким був наш край у минулому» та ін.

Методика навчання змістової лінії «Людина і природа» (Типова освітня програма за О.Я.Савченко) у структурі «Громадянської та історичної освітньої галузі» (Державний стандарт початкової загальної освіти – 2018р.)

Методика формування розуміння цінності природи для життя людей, залежності якості життя людей від стану навколишнього середовища; умінь дотримуватись найпростіших правил поведінки в природі, брати посильну участь в природоохоронній діяльності; обирати такі проблеми довкілля, які можна з'ясувати дослідницьким шляхом розрізняти предмети неживої і живої природи, встановлювати найпростіші взаємозв'язки в живій і неживій природі, між живими організмами і навколишнім середовищем, між природними умовами та господарською діяльністю людей; методика ознайомлення з основними методичними аспектами конструювання уроку з тем «З чого складається світ?» «Жива і нежива природа», « Чим я пізнаю світ?» «У природі все пов'язане», «Що шкодить природі» та ін.

Методика навчання змістової лінії «Людина в суспільстві» (Типова освітня програма за О.Я.Савченко) та «Ми громадяни України. Ми – європейці» у структурі «Громадянської та історичної освітньої галузі» (Державний стандарт початкової загальної освіти – 2018р.).

Особливості навчання тем: «Наша Батьківщина Україна», «Історія моєї країни (краю)», «Символи моєї країни», «Мої права та обов'язки» змістової лінії, спрямованих на ознайомлення школярів з громадянськими правами та обов'язками людини як члена суспільства; сприяння пізнанню свого краю, історії, символів держави; усвідомлення цінностей патріотизму, активної громадянської позиції, самоповаги та ін.

Методика навчання змістової лінії «Людина і світ» (Типова освітня програма за О.Я.Савченко) та «Ми громадяни України. Ми – європейці» у структурі «Громадянської та історичної освітньої галузі» (Державний стандарт початкової загальної освіти – 2018р.).

Методичні аспекти навчання тем: «Які країни є на землі?», «Культура добросусідства», «Винаходи людства», «Україна – європейська держава», «Що спільного між людьми світу» і змістової лінії спрямованої на розкриття толерантного ставлення до різноманітності світу людей, культур, звичаїв народів, які проживають за її межами; ознайомленню з винаходами людства та їх впливом на життєдіяльність людини.

Основна література до курсу:

1. Андрусенко І.В., Котелянець Н.В. «Я досліджую світ» у 2-х частинах для 2 класу закладів загальної середньої освіти. – Київ, Вид. Грамота, 2019.
2. Бібік Н. М. Я досліджую світ : підруч. інтегр. курсу для 1 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х ч.) : Ч. 2 / Н. М. Бібік, Г. П. Бондарчук. – Харків : Вид-во «Ранок», 2018. – 80 с. : іл.
3. Бібік Н.М. Дещо про предмет «Я у світі» та новий підручник. [Текст] / Бібік Н.М. // Початкове навчання та виховання – 2014. – №10. – С. 77-79.
4. Бібік Н. М. Я досліджую світ : підруч. для 4 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х ч.): Ч.1/ Н. М. Бібік, Г. П. Бондарчук. – Харків: Вид-во «Ранок», 2021. – 128 с. : іл.
5. Бібік Н. М. Я досліджую світ : підруч. для 4 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х ч.): Ч.2 / Н. М. Бібік, Г. П. Бондарчук. – Харків : Вид-во «Ранок», 2021. – 136 с. : іл.
6. Гільберг Т.Г., Тарнавська С.С., Агеєва О.В. «Я досліджую світ» у 2-х частинах для 2 класу закладів загальної середньої освіти. Вид. Освіта, 2019.
7. Гільберг Т.Г., Тарнавська С.С., Груб'янян Л.В., Павич Н.М. «Я досліджую світ» у 2-х частинах для 3 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Генеза, 2020.
8. Грущинська І. В. Я досліджую світ. Підручник інтегрованого курсу для 1 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах) : Ч. 1 // І. В. Грущинська, З.М.Хитра, І.І. Дробязко. – К.: УОВЦ «Оріон», 2018. – 112 с.: іл.
9. Державний стандарт початкової загальної освіти // Початкова школа. – 2018.
10. Іванчук М.Г., Цуркан Т.Г., Громадянська та історична освітня галузь у змісті початкової освіти: дидактико-методичний аспект: навч.-метод. посібник/ М.Г. Іванчук, Т.Г. Цуркан.- Чернівці: Чернів. нац. ун-т. ім. Ю. Федьковича, 2019.-376 с.
11. Іванчук М.Г., Шевчук К.Д. Виховний потенціал рідного краю. Навчальний посібник. – м. Чернівці, 2011.

12. Навчально-методичний посібник. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 3-4 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу/ Тетяна Гільберг, Світлана Тарнавська, Зоя Хитра, Ніна Павич. – Київ: Генеза, 2020. – 240 с.
13. Нова українська школа: poradnik dla vchitelja / Під заг. ред. Бібік Н.М. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. – 206 с.
14. Типові освітні програми для 1–2 класів НУШ // <https://bogdanivca.e-schools.info/pages/tipov-navchaln-programi-na-2018-2019-nr>
15. Тагліна О. В. Дивосвіт. Навчальний зошит для 1 класу загальноосвіт. навч. закл. : У 4 ч. Ч. 1 / О.В.Тагліна, Г.Ж.Іванова. – Харків : Вид-во «Ранок», 2017. – 48 с.
16. Тагліна О.В. Я у світі 4 клас: підруч. для загальноосвіт. навч. закл. / О.В. Тагліна, Г.Ж. Іванова. – Х.: Вид-во “Ранок”, 2015. – 144 с.: іл.
17. Я досліджую світ: підруч. інтегр. курсу для 1-го кл. закл. заг. серед. освіти: (у 2-х ч.): ч.1 / Гільберг Тетяна та ін. – Київ : Генеза, 2018. – 112 с. : іл.

Критерії оцінювання відповідей на фаховому вступному випробуванні з педагогіки та методик початкової освіти для абітурієнтів, які вступають на освітній рівень «Магістр» спеціальності «Початкова освіта» (на базі освітнього рівня «Бакалавр», ОКР «Спеціаліст», «Магістр» неспорідненої спеціальності)

Форма проведення: екзамен

Фахове вступне випробування проводиться в тестовій формі в комп'ютерному класі згідно розкладу. До кожного завдання пропонується 4 варіанти відповідей, з яких лише один правильний. Правильна відповідь на кожне тестове завдання оцінюється в 5 балів. Завдання вважається виконаним правильно, якщо вибраний правильний варіант відповіді. Завдання вважається виконаним неправильно, якщо: а) позначено неправильну відповідь; б) позначено два або більше варіантів відповіді, навіть якщо серед них є правильний; в) відповідь не позначено взагалі.

Тривалість проведення: 80 хвилин

Оцінювання: за 200 бальною шкалою.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ

- **180-200 балів (високий рівень)** (більше 90% правильних відповідей) – виставляється за вибір правильної відповіді майже на всі тестові завдання, характеризує глибокі знання змісту предмета: уміння аналізувати, порівнювати, виділяти головне; відзначається системністю, послідовністю, логічністю знань, якісно сформованими практичними вміннями та навичками, програмовий матеріал засвоєний на високому рівні;
- **150-175 балів (достатній рівень)** (76-90% правильних відповідей) – виставляється за вибір правильної відповіді на більшість тестових завдань, характеризує повні знання змісту предмета: вільне володіння практичними навичками; аргументоване знання матеріалу, але допускаються незначні неточності у розкритті змісту окремих тем програми;
- **125-145 балів (середній рівень)** (60-75% правильних відповідей) – виставляється за вибір правильної відповіді на більшість питань (як правило першого рівня складності); характеризує поверхнєве оволодіння матеріалом окремих питань навчальних курсів, абітурієнт плутає поняття, невпевнений у правильності відповіді, допускає неточності у теоретичних знаннях; не вміє встановлювати взаємозв'язок теорії з практикою.
- **100-120 балів (низький рівень)** (менше 50% правильних відповідей) – виставляється за вибір правильної відповіді лише на окремі питання програми; що характеризує поверхове оволодіння теоретичними знаннями, науковими фактами, визначеннями; відсутня здатність аналізувати; не вміє оцінювати психолого-педагогічні факти та явища, встановлювати взаємозв'язок теорії з практикою.